Euroopan parlamentti
2019-2024

Ulkoasiainvaliokunta

2022/2154(INI)

27.6.2023

MIETINTÖLUONNOS

Euroopan parlamentin suosituksesta neuvostolle ja komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle osallistumisoikeuden vahvistamisesta: vaaliprosessien legitiimiys ja häiriönsietokyky epäliberaaleissa poliittisissa järjestelmissä ja autoritäärisissä maissa
(2022/2154(INI))

Ulkoasiainvaliokunta

Esittelijä: Nacho Sánchez Amor

SISÄLTÖ

Sivu

LUONNOS EUROOPAN PARLAMENTIN SUOSITUKSEKSI 3

LUONNOS EUROOPAN PARLAMENTIN SUOSITUKSEKSI

neuvostolle ja komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle osallistumisoikeuden vahvistamisesta: vaaliprosessien legitiimiys ja häiriönsietokyky epäliberaaleissa poliittisissa järjestelmissä ja autoritäärisissä maissa
(2022/2154(INI))

Euroopan parlamentti, joka

– ottaa huomioon ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen ja erityisesti sen 21 artiklan 3 kohdan,

– ottaa huomioon kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen ja siitä annetun yleiskommentin nro 25 oikeudesta osallistua julkisten asioiden hoitoon, äänioikeudesta ja yhtäläisistä mahdollisuuksista päästä julkisiin virkoihin,

– ottaa huomioon ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan yleissopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 3 artiklan,

– ottaa huomioon kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 5 artiklan c kohdan,

– ottaa huomioon kansainvälistä vaalitarkkailua koskevan YK:n periaatejulistuksen,

– ottaa huomioon 11. huhtikuuta 2000 annetun komission tiedonannon ”Euroopan unionin vaaliapu ja vaalitarkkailutoiminta” (KOM(2000)0191),

– ottaa huomioon YK:n suuntaviivat valtioille julkisten asioiden hoitoon osallistumista koskevan oikeuden tehokkaasta täytäntöönpanosta,

– ottaa huomioon 25. maaliskuuta 2020 annetun komission ja komission varapuheenjohtajan / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan yhteisen tiedonannon ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevasta EU:n toimintasuunnitelmasta 2020–2024 (JOIN(2020)0005),

– ottaa huomioon työjärjestyksen 118 artiklan,

– ottaa huomioon ulkoasiainvaliokunnan mietinnön (A9-0000/2023),

A. ottaa huomioon, että kansalaisten oikeus äänestää ja tulla valituksi määräajoin pidettävissä ja aidosti demokraattisissa vaaleissa on perustavanlaatuinen ja kansainvälisesti tunnustettu ihmisoikeus;

B. ottaa huomioon, että ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 21 artiklassa todetaan, että jokaisella on oikeus osallistua maansa hallitsemiseen ja että kansan tahdon, joka ilmaistaan määräajoin pidettävillä, aidoilla ja yleisillä vaaleilla, on oltava

hallitusvallan perustana; ottaa huomioon, että tämä viesti toistetaan kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa;

C. ottaa huomioon, että YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston mukaan oikeus osallistua vapaisiin ja rehellisiin vaaleihin liittyy erottamattomasti muihin perusoikeuksiin, kuten oikeuteen olla joutumatta syrjinnän kohteeksi, sananvapauteen sekä rauhanomaisen kokoontumisen ja yhdistymisen vapauteen;

D. katsoo, että aidosti demokraattiset vaalit ovat osallistavan hallinnon välttämätön osa, koska ne antavat viranomaisille kansalaisten valtuutuksen;

E. ottaa huomioon, että yli 75 prosenttia ihmisistä asuu epädemokraattisissa maissa, mikä rajoittaa heidän perusihmisoikeuksiaan; ottaa huomioon, että kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kaventuminen vaikuttaa kielteisesti oikeuteen osallistua aitoihin vaaleihin;

F. ottaa huomioon, että oikeutta osallistua aitoihin vaaleihin ei kunnioiteta autokraattisissa ja epäliberaaleissa hallinnoissa, jotka järjestävät lavastettuja vaaleja tarkoituksenaan vakiinnuttaa valtansa; ottaa huomioon, että tällaiset vaalit eivät ole vapaat ja rehelliset, niistä puuttuu todellinen poliittinen kilpailu ja ne rajoittavat perusteettomasti oikeutta äänestää ja tulla valituksi;

G. toteaa, että autokraattiset ja epäliberaalit hallinnot luovat yhä useammin narratiivia, jossa niiden epädemokraattiset vaalit esitetään kansainvälisen ja kansallisen legitiimiyden saamiseksi aidoiksi, mikä on epädemokraattisen vaalimenettelyn vuoksi perusteetonta; ottaa huomioon, että tätä legitiimiyttä käytetään sen jälkeen kotimaassa vahvistamaan kansalaisten kuuliaisuutta ja tukea hallinnolle ja hallinnon oikeutta hallita sekä vähentämään hallinnon vastaista oppositiota ja poistamaan sen legitiimiys;

H. ottaa huomioon, että oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja oikeusvaltion heikentyminen sekä demokratian yleinen taantuminen autokraattisissa ja epäliberaaleissa hallinnoissa mahdollistavat näiden hallintojen legitimointiin tähtäävät strategiat;

I. ottaa huomioon, että autokraattiset ja epäliberaalit hallinnot ovat kehittäneet uusia toimintatapoja ja näennäisiä vaatimusten noudattamista koskevia strategioita, joiden avulla ne voivat välttää kansainvälisten vaalitarkkailunormien täysimääräisestä noudattamisesta aiheutuvat kustannukset irtisanoutumatta niistä selkeästi; ottaa huomioon, että ne ovat yhä paremmin järjestäytyneet pyrkimyksissään antaa kansainvälinen legitimiteetti toistensa vilpillisille vaaleille;

J. ottaa huomioon, että puolueettomiin vaalitarkkailijoihin kohdistuvien hyökkäysten, kuten häirinnän, kunnianloukkauksen, uhkailun, oikeuksien loukkausten ja fyysisen väkivallan, vakavuus ja laajuus ovat lisääntyneet viime vuosina ja että tämä on luonut epävarmuuden ja turvattomuuden ilmapiirin heidän tärkeälle työlleen; ottaa huomioon, että EU pitää vaalitarkkailijoita ihmisoikeuksien puolustajina;

K. ottaa huomioon, että demokratioiden ja autoritaaristen hallintojen väliset jännitteet ovat muuttumassa geopoliittisemmiksi; katsoo, että tämä suuntaus edellyttää, että EU ottaa demokratiaan liittyvät huolenaiheensa esiin korkeimmalla poliittisella tasolla muun

muassa rakentamalla enemmän strategisempia liittoutumia demokratian puolesta ja pitämällä demokratiaa strategisena etuna ja keskeisenä osana geotaloudellisia ja kauppastrategioitaan;

L. katsoo, että EU:n olisi omaksuttava järjestelmällinen lähestymistapa osallistumisoikeuteen muun muassa osoittamalla sen vahvan yhteyden ihmisoikeuksiin, demokratiaan ja oikeusvaltioperiaatteeseen;

1. suosittaa neuvostolle ja komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle, että

Tietoisuus oikeudesta osallistua aitoihin vaaleihin

a) suunnitellaan ja toteutetaan määrätietoisempia EU:n toimia osallistumisoikeuden edistämiseksi ja suojelemiseksi osana paljon laajempaa ihmisoikeuksia ja demokratian tukemista koskevaa strategiaa;

b) korostetaan aitoihin vaaleihin osallistumista koskevan oikeuden ja muiden perusvapauksien, erityisesti liikkumis-, mielipiteen- ja sananvapauden, kokoontumisvapauden ja yhdistymisvapauden, sekä syrjimättömyyttä koskevan oikeuden välistä luontaista yhteyttä, kun otetaan huomioon, että ilman niitä kaikkia oikeutta osallistua aitoihin vaaleihin on mahdotonta tosiasiallisesti käyttää; korostetaan lisäksi oikeusvaltioperiaatteen keskeistä roolia tässä yhteydessä;

c) selkeytetään oikeutta osallistua EU:n ulkoisen toiminnan välineistöön;

d) tunnustetaan, että autokraattisten ja epäliberaalien hallintojen alaisuudessa elävien ihmisten on vaikea saada puolueetonta vaaleihin liittyvää tietoa ja erottaa se hallinnon tukeman propagandan joukosta, mukaan lukien luotettavat tiedot ehdokkaista, äänestysmieltymyksistä ja vaaliprosessin kulusta, mikä estää heitä ymmärtämästä, ovatko vaalit todella avoimet kilpailulle ja heijastuvatko kansalaisten mieltymykset tuloksissa;

EU:n välineet ja menettelyt

e) torjutaan autokraattisten ja epäliberaalien hallintojen edistämää narratiivia, jonka mukaan ne ovat saaneet kansalaisilta valtuutuksen aitojen vaalien perusteella; laaditaan tätä varten kattava EU:n kokonaisvaltainen strategia, jolla torjutaan näiden hallintojen käyttämiä vaalien legitimoimiseen tarkoitettuja välineitä, kuten näennäisiä tarkkailijoita ja vaalitarkkailijaryhmiä, jotka toimivat vakiomuotoisten kansainvälisten valtuuskuntien sijasta;

f) vahvistetaan vaalitarkkailutoiminnan ja EU:n laajemman ihmisoikeuksien ja demokratian tukemisen välistä yhteyttä poliittisten ja yhteistyövälineiden avulla; pidetään autoritaarisia vaalien legitimointistrategioita varhaisina oireina taustalla olevista epädemokraattisista suuntauksista ja reagoidaan niihin asianmukaisesti;

g) torjutaan autokraattisten ja epäliberaalien hallintojen pyrkimyksiä luoda maan sisällä vääriä käsityksiä vilpillisten vaalien aitoudesta; kiinnitetään erityistä

huomiota autokraattisten ja epäliberaalien hallintojen harjoittamaan tieto- ja viestintätekniikan väärinkäyttöön vaaleissa, sillä ne käyttävät yhä useammin tieto- ja viestintätekniikkaa vaikuttaakseen kielteisesti osallistumiseen levittämällä propagandaa ja disinformaatiota ja rajoittamalla opposition näkemyksiä ja ehdokkaita koskevan tiedon saantia;

h) tunnustetaan kansalaisyhteiskunnan keskeinen rooli vilpillisten vaalien legitiimiyden poistamisessa paikallisväestön keskuudessa; tuetaan kansalaisyhteiskunnan järjestöjä, ihmisoikeuksien puolustajia ja tiedotusvälineitä muun muassa valmiuksien kehittämisen ja viestintästrategioiden avulla ja keräämällä tietoja aitoihin vaaleihin osallistumista koskevan oikeuden loukkauksista; tuetaan erityisesti paikallisia vaalitarkkailijoita, joiden toiminta lisää ihmisten luottamusta siihen, että heidän oikeuttaan osallistua aitoihin vaaleihin kunnioitetaan;

i) valtavirtaistetaan tietoa aidoista vaaleista ja ihmisten oikeudesta osallistua niihin ihmisoikeuksien ja demokratisoitumisen tukemisen yhteydessä naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen – Globaali Eurooppa ja liittymistä valmistelevan tukivälineen puitteissa toteutettavissa hankkeissa, mukaan lukien tuki vaalitarkkailijoille ihmisoikeuksien puolustajina; tuetaan Global Campus of Human Rights -verkostoa tässä tarkoituksessa;

j) hyödynnetään EU:n kulttuuridiplomatiaa ja kansainvälisiä kulttuurisuhteita koskevaa välineistöä osallistumisoikeuden vahvistamiseksi sekä autokraattisten ja epäliberaalien hallintojen sellaisten narratiivien torjumiseksi, joilla pyritään legitimoimaan vilpilliset vaalit, ja demokraattisen kulttuurin vahvistamiseksi EU:n ulkopuolisissa maissa;

k) annetaan enemmän tukea aloitteille, jotka liittyvät vaalitarkkailua koskevan koulutuksen ja tietämyksen lisäämiseen;

l) tutkitaan mahdollisuutta ottaa käyttöön pysyvä kutsu vaalitarkkailutehtäviin EU:n sopimusten demokratialausekkeen, yleisen tullietuusjärjestelmän ja vastaavien mekanismien puitteissa, kun otetaan huomioon monien maiden tämänhetkinen haluttomuus lähettää tällaisia kutsuja EU:lle; tuetaan parlamentin demokratiatuki- ja vaalikoordinointiryhmää ja sen työtä erityisesti vaalitarkkailun yhteydessä;

m) sisällytetään EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntien tulokset olennaiseksi osaksi EU:n ja asianomaisen maan välisten suhteiden yleistä kehystä;

n) käsitellään EU:n ihmisoikeusvuoropuhelujen kautta osallistumisoikeutta EU:n ulkopuolisissa maissa;

o) sovelletaan EU:n maailmanlaajuista ihmisoikeuspakotejärjestelmää henkilöihin, jotka ovat vastuussa osallistumisoikeuden ja demokraattisia vaaleja koskevien normien vakavista loukkauksista;

p) tunnustetaan EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntien rooli vaalien aitouden osoittamisessa ja parannetaan edelleen tätä välinettä muun muassa lisäämällä sen näkyvyyttä;

EU:n toimet kansainvälisillä foorumeilla

q) muodostetaan demokraattisten maiden ja monenvälisten instituutioiden, kuten Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston ja Euroopan neuvoston, koalitio, jotta vilpillisten vaalien legitimointia voidaan torjua tehokkaammin kansainvälisillä foorumeilla, erityisesti YK:ssa;

r) edistetään ajatusta YK:n ihmisoikeusneuvoston vaaleihin osallistumista koskevien suuntaviivojen laatimisesta siten, että paikalliset kansalaisyhteiskunnan järjestöt otetaan entistä laajemmin mukaan; arvioidaan onko kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 25 artiklaa koskevaa yleiskommenttia N:o 25 mahdollista kehittää ja systematisoida edelleen, jotta voidaan osoittaa osallistumisoikeuden sekä ihmisoikeuksien ja demokratian välinen yhteys ja jotta voidaan vastata uusiin haasteisiin, kuten verkossa olevaan disinformaatioon ja autoritaarisuuden lisääntymiseen;

s) tuomitaan kansainvälisesti kehitettyjen normien heikentäminen osana vaalien legitimointipyrkimyksiä; kiinnitetään erityistä huomiota narratiiveihin, joilla edistetään vaihtoehtoisia arvoja legitimiteetin lähteenä epäaidoissa vaaleissa, kuten kansallisen lainsäädännön normatiivista ylivaltaa kansainvälisesti kehitettyihin normeihin nähden, uskonnollisia ja perinteisiä arvoja, kulttuurisia erityispiirteitä tai kehitysprioriteetteja;

t) johdetaan pyrkimyksiä lisätä kansainvälistä vaalitarkkailua koskevan YK:n periaatejulistuksen näkyvyyttä ja sen allekirjoittaneiden ja vaalitarkkailussa aktiivisesti toimivien järjestöjen työtä; harkitaan kansainvälisen vaalitarkkailun periaatejulistuksen allekirjoittajaluettelon päivittämistä, jotta voidaan parantaa sen uskottavuutta ja luoda selkeä tapa erottaa aidot tarkkailuryhmät ja näennäiset tarkkailijat toisistaan; tutkitaan keinoja näennäisten tarkkailujärjestöjen ja tarkkailijoiden legitiimiyden heikentämiseksi;

u) edistetään kansainvälisten ja kansallisten puolueettomien vaalitarkkailijoiden nimenomaista tunnustamista ihmisoikeuksien puolustajiksi asiaankuuluvilla monenvälisillä foorumeilla ja osana EU:n yhteydenpitoa muihin kansainvälisiin organisaatioihin ja vaaditaan tarvittavaa suojelua puolueettomille vaalitarkkailijoille, jotta he voivat hoitaa tehtävänsä riippumattomasti ja turvallisesti;

2. kehottaa puhemiestä välittämään tämän suosituksen neuvostolle ja komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle.